

Razlike su naše bogatstvo

Tribina: Akademik Pavao Pavličić o sjeveru i jugu u hrvatskoj kulturi

Sandra Viktorija KATUNARIĆ
sandra.viktorija.katunaric@vjesnik.hr

ZAGREB - »Prolazim Zrinjvcem, dotiče me more. Čujem kliktaj galeba, žamor golog mnoštva. Brod upravo pristaje uz kavanu Splendid. / To ja možda more u svom srcu nosim i ono zove drugo more po uskim ulicama. Nedjelja je; maestral ore opustjele pločnike.«
Tim antologijskim stihovima Slavka Mihalića započeo je akademik Pavao Pavličić svoje zanimlji-

vo predavanje naslovljeno »Sjever i jug u hrvatskoj kulturi«, koje je pred lijepim brojem posjetitelja održao u srijedu na večer u dvorani Knjižnice HAZU u Zagrebu. U Hrvatskoj uvijek postoji to prisjećanje na more kad smo na kopnu i prisjećanje na kopno kada smo na moru, rekao je Pavličić. Hrvatska je unikum u Europi, čak i u svijetu, jer se na malome prostoru dodiruju različite kulturne sfere, mediteranska i srednjoeuropska. To je oduvijek imalo utjecaja na stil življenja ljudi, a time i na književnost. Hrvatska književnost jedinstvena je po tome - nastavio je Pavličić - jer se dijeli na stariju i noviju, što je također iznimka u europskoj kulturi. Dugo je vremena književni centar bio na jugu, a kad je počeo Hrvatski narodni preporod 1813. godine, to se središte s obale preselilo na kontinent, odnos-

Slobodan Novak, Pavao Pavličić i Branko Vujanović

no iz mediteranske u srednjoeuropsku sferu.

Vrlo brzo nakon Preporoda, događa se jedna druga invazija juga na sjever, odnosno hvatanje koraka s Europom. Pisci s juga, koji oko 1900. dolaze studirati na sjever, donijeli su sa sobom drugu naobrazbu, motiviku i književne uzore, što je proizvelo određene napetosti koje su onda urodile plodom.

Dolazak Dalmatinaca u Zagreb donio je neke promjene, primjerice Zrinjevac je do njihova dolaska u metropolu bio glavno gradsko šetalište, a poslije se špica premjestila na Trg. Naime - kako je ob-

Zrinjevac je do dolaska Dalmatinaca u Zagreb bio glavno gradsko šetalište, a poslije se špica premjestila na Trg. Naime, Dalmatinci uz more šeću u smjeru istok-zapad, odnosno u smjeru zalaska sunca, pa im zato nikako ne odgovara smjer sjever-jug kojim se proteže Zrinjevac

jasnio Pavličić - Dalmatinci uz more šeću u smjeru istok-zapad, odnosno u smjeru zalaska sunca, pa im zato nikako ne odgovara smjer sjever-jug kojim »teče« Zrinjevac.

Dalmatinci su u Zagreb donijeli i drugačiji stil života, način na koji razgovaraju, pozdravljaju se... Tako se, primjerice, ne može dogoditi da u Dalmaciji čovjek koji ne želi susresti nekoga prijeđe na drugu stranu ulice, jer su one tamo toliko uske da to jednostavno nije izvedivo. Na jugu se živi vani, južnjaci i svoje bračne svađe obavljaju na ulici, tamo odgajaju djecu, a gaće suše tako da svi vide.

Te razlike u stilu življenja ostavljaju tragove i u književnosti. Tako u djelima pisaca južnjaka postoji jako malo opisa prirode, dok je kod pisaca sjevernjaka to nezamislivo (dovoljno je samo prisjetiti se Krležu). Pisci s juga, naime, vjeruju da nije važno ono što se vidi i čuje, već ono što se krije ispod toga, zato se u svojim djelima usredotočuju na psihologizaciju likova i međuljudske odnose, odnosno na socijalni moment.

Te razlike najviše dolaze do izražaja u prozi, ali su vidljive i u drami i poeziji. Poezija pisaca s juga je sklonija onomu što je nevidljivo i metafizički, a sjevernjačka drama teži da se zbiva u interijerima. Južnjaci su - zaključio je Pavličić - po kulturi i naslijeđu više platoničari, a sjevernjaci aristotelovci.

S obzirom na to da su naši krajevi različiti, mi smo naviknuti na različitost. Ipak, postoji kod nas stalni strah od razdora, to je hrvatska fobija. No ne treba bježati od tih razlika niti nastojati na nekoj sintezi, ne treba ih poricati i skrivati, već o njima govoriti jer su prisutne u svakodnevnom životu. Razlike treba njegovati jer one su naše bogatstvo - zaključio je svoje izlaganje Pavao Pavličić.